

AGRARISCH NATUURBEHEER: DEELNAMEBEREIDHEID MELKVEEHOUDERS

Raymond Schrijver, Paul Berentsen, Rolf Groeneveld en Tanja de Koeijer

Volgens het nationale natuurbeleid moet de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in 2018 zo'n 730.000 ha aansluitend natuurgebied omvatten. Eén van de doelen van dit beleid is circa 100.000 ha van de EHS te realiseren via agrarisch natuurbeheer. Om de haalbaarheid hiervan in te schatten, is inzicht nodig in de besluitvorming van de individuele ondernemers. Zij zijn immers degenen, overigens ook wel in het kader van agrarische natuurverenigingen, die beslissen om al dan niet deel te nemen aan agrarisch natuurbeheer. De realisatie van het beleid staat of valt dan ook met de besluiten van de individuele ondernemers. Voor de evaluatie van het beleid is het belangrijk om een beeld te krijgen van de mate waarin en de omstandigheden waaronder agrarisch natuurbeheer in de bedrijfsvoering in kan worden gepast. Het LEI heeft dit in opdracht van het Milieu- en Natuurplanbureau voor melkveebedrijven onderzocht.

Model voor de melkveehouderij

Voor het simuleren van het besluitvormingsproces van de ondernemer is gebruikgemaakt van het lineaire programmeringsmodel FIONA¹. Dit model maximaliseert het gezinsinkomen gegeven de mogelijke activiteiten en beperkingen van het bedrijf en maakt de effecten van alternatieve beleidsopties, technologische ontwikkelingen of veranderingen in de fysieke omstandigheden inzichtelijk. Belangrijk voor agrarisch natuurbeheer is dat FIONA rekening houdt met botanische pakketten en weidevogelpakketten uit Programma Beheer. Om realistische uitspraken te kunnen doen over de totale potentiële deelname aan agrarisch natuurbeheer zijn de bedrijven binnen de EHS en in de zogenoemde 'ruime jasjegebieden', gebieden buiten de EHS waar beheersovereenkomsten af kunnen worden gesloten, in kaart gebracht. Op basis van de bedrijfsgrootte (ha) en intensiteit (koeien/ha) zijn deze bedrijven samengevoegd tot een aantal voorbeeldbedrijven. Voor de voorbeeldbedrijven zijn modelberekeningen uitgevoerd.

Voldoende potentie voor taakstelling

De resultaten laten zien dat bij de huidige vergoedingen het bedrijfseconomisch aantrekkelijk is om agrarisch natuurbeheer op een deel van het bedrijf in te passen. De maximale bedrijfsoppervlakte waarop agrarisch natuurbeheer inpasbaar is, ligt tussen de 30 en 60% van het areaal en wordt bepaald door de intensiteit van het bedrijf, de grondsoort en het type agrarisch natuurbeheer. Gemiddeld over alle melkveehouderijbedrijven in de EHS is de maximale bedrijfsoppervlakte waar agrarisch natuurbeheer inpasbaar is bijna 50% van het totale areaal. Dit is ruim voldoende om de taakstelling voor agrarisch natuurbeheer te realiseren. Theoretisch zijn er potenties voor circa 250.000 ha. Dit is inclusief de potentie in de ruime jasjegebieden. Botanisch graslandbeheer is het beste in te passen op extensieve melkveebedrijven. Op intensievere bedrijven is het weidevogelbeheer bedrijfseconomisch aantrekkelijker.

Subsidies

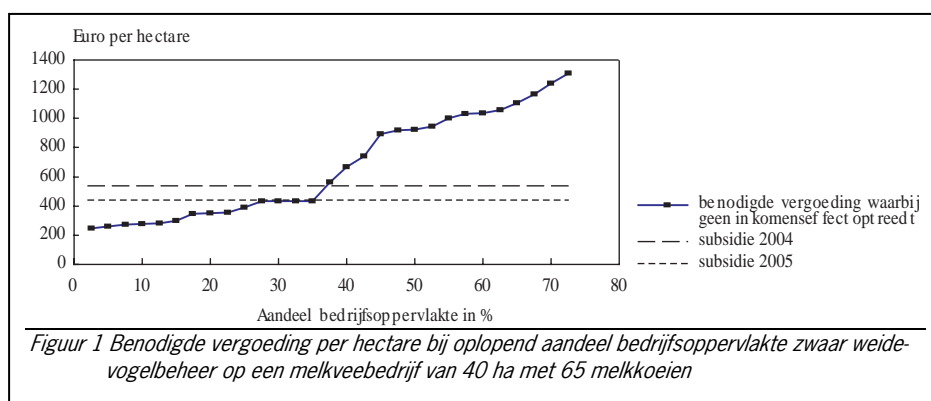
In sommige delen binnen de EHS wordt geambieerd om een heel gebied onder agrarisch natuurbeheer te brengen. De resultaten uit deze studie tonen echter aan dat dit voor melkveebedrijven niet haalbaar is. De subsidie zou substantieel omhoog moeten als op het gehele bedrijf agrarisch natuurbeheer uitgevoerd moet gaan worden. Figuur 1 illustreert dit voor zeer zwaar weidevogelbeheer. De figuur geeft aan welk aandeel van het bedrijfsoppervlak bij een bepaalde vergoeding maximaal onder agrarisch natuurbeheer kan worden gebracht zonder dat het inkomen van de ondernemer erop achteruitgaat. Zo kan bij de huidige vergoeding tussen de 28 en 35% zeer zwaar weidevogelbeheer op worden genomen. Het inkomenseffect is dan precies 0. Bij kleinere oppervlaktes is het inkomenseffect positief terwijl dat bij grotere oppervlaktes negatief is. Het

¹ FIONA (Farm level Integrated Optimisation model of Nature and Agriculture) is gebaseerd op een bestaand lineair programmeringsmodel van de melkveehouderij (Berentsen en Giessen (1995). An environmental-economic model at farm level to analyse institutional and technical change in dairy farming, *Agricultural Systems* 49: 153-175.).

valt op dat er tussen de 35 en 45% een scherpe stijging in de benodigde vergoeding per hectare plaatsvindt. De reden hiervoor is dat het bedrijf vanaf dit punt problemen met de beweidingscapaciteit krijgt en extra krachtvoer aan moet kopen. De modelberekeningen geven de theoretisch maximale inpasbaarheid van agrarisch natuurbeheer aan waarbij het inkomenseffect net niet negatief is. In de praktijk zal waarschijnlijk minder worden opgenomen omdat deelname aan agrarisch natuurbeheer extra administratieve lasten en organisatie in de bedrijfsvoering met zich meebrengt.

Conclusie

Volgens de modelberekeningen met FIONA mag voor melkveebedrijven bij de huidige vergoedingen verwacht worden dat de deelnamebereidheid voldoende is om de beleidsdoelstelling van 100.000 ha agrarisch natuurbeheer te realiseren. Er wordt momenteel ook gewerkt aan een uitbreiding van FIONA met andere typen veehouderijbedrijven. Hoewel er nog geen concrete resultaten beschikbaar zijn, is te verwachten dat agrarisch natuurbeheer op bijvoorbeeld overige graasdierbedrijven beter is in te passen dan op melkveebedrijven.

Meer informatie:

WOT-rapport 03 Natuur&Milieu *Potenties bij melkveebedrijven voor deelname aan de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer*